

Gubancmese

GUBANCMESE

LEWIS CARROLL

ARTHUR B. FROST

és

MALLÁR GABRIELLA

illusztrációival

Budapest, 2011

A kötet megjelenését
az MTA Matematikai Tudományok Osztályának ajánlásával
az MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottsága,
valamint a

Nemzeti
Kulturális
Alap

Ismeretterjesztési és Környezetkultúra Szakmai Kollégiuma
támogatta.

A fordítás a következő kiadás alapján készült:
A Tangled Tale. Dover Publications, Inc., New York, 1958.

Hungarian translation ©Csaba Ferenc, Typotex Kiadó, 2011
Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

Lektorálta: Laczkovich Miklós

ISBN 978 963 279 581 2

ISSN 1787–3037

Témakör: *logikai fejtörő*

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról

a www.typotex.hu és a facebook.com/typotexkiado
oldalakon értesülhet időben.

Kiadja a Typotex Elektronikus Kiadó Kft.

Felelős vezető: Votisky Zsuzsa

Felelős szerkesztő: Rácz Judit

Műszaki szerkesztő: Csaba Ferenc

Versfordítás (7., 104. o.): Horváth Balázs

Borítóterv: Kovács Ágota

Nyomás: Séd Nyomda Kft., Szekszárd

Felelős vezető: Katona Szilvia

TARTALOM

Előszó	8
GUBANCOK	9
1. Hegyre fel!	11
2. Szoba kiadó	15
3. Mad Mathesis	25
4. Nagyjából mennyi?	32
5. Körök és keresztek	41
6. Őfényessége	50
7. Apróbb kiadások	60
8. De omnibus rebus	69
9. Sarkos kígyó	76
10. Chelsea-sütemények	85
MEGOLDÁSOK	97
Első gubanc	99
Második gubanc	105
Harmadik gubanc	111
Negyedik gubanc	116

Ötödik gubanc	120
Hatodik gubanc	123
Hetedik gubanc	129
Nyolcadik gubanc	143
Kilencedik gubanc	147
Tizedik gubanc	153

Tanítványomnak

*Hű nebulóm! Ura vagy már
Plusz-mínusznak s a szorzásjelnek,
Osztás, törtek, hármasszabály
A színed előtt letérdelnek.*

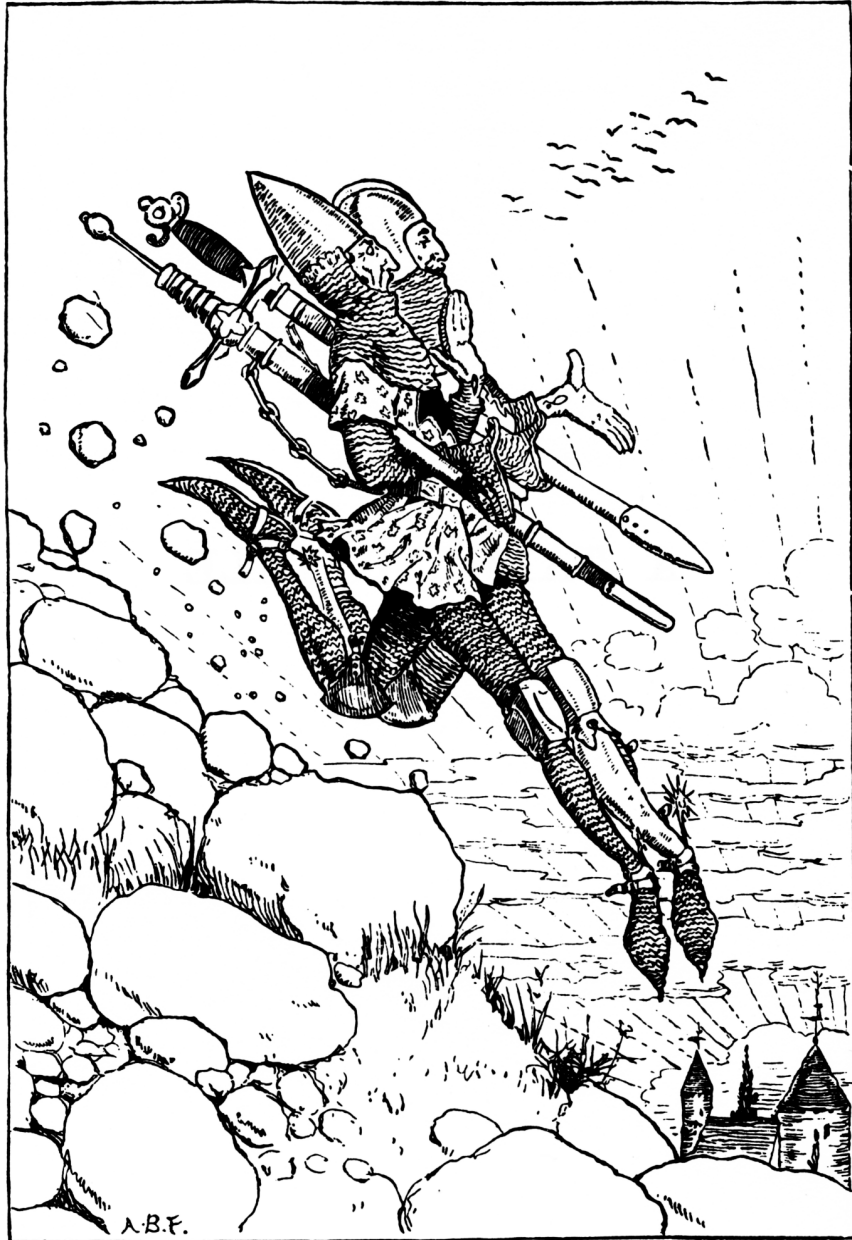
*De meg ne állj! S nemzedékek
Adnak majd hírnevednek szárnyat,
Míg egy nap már így idéznek:
Euklidész sem dicsőbb nálad.*

ELŐSZÓ

Az itt következő történetek eredetileg a *The Monthly Packet*ben jelentek meg, 1880 áprilisától kezdődően. A szerző szándéka az volt, hogy a magazin kedves Olvasóinak szórakoztatására és talán épülésére mindegyik „gubanc”-ban elrejtson néhány matematikai – a témától függően aritmetikai, algebrai vagy geometriai – feladatot, olyasféleképpen, ahogy kora gyermekkorunk édes idejében a keserű gyógyszereket leleményesen, de többnyire sikertelenül lekvárral elegyítve próbálták lenyelni velünk.

GUBANCOK

ELSŐ GUBANC

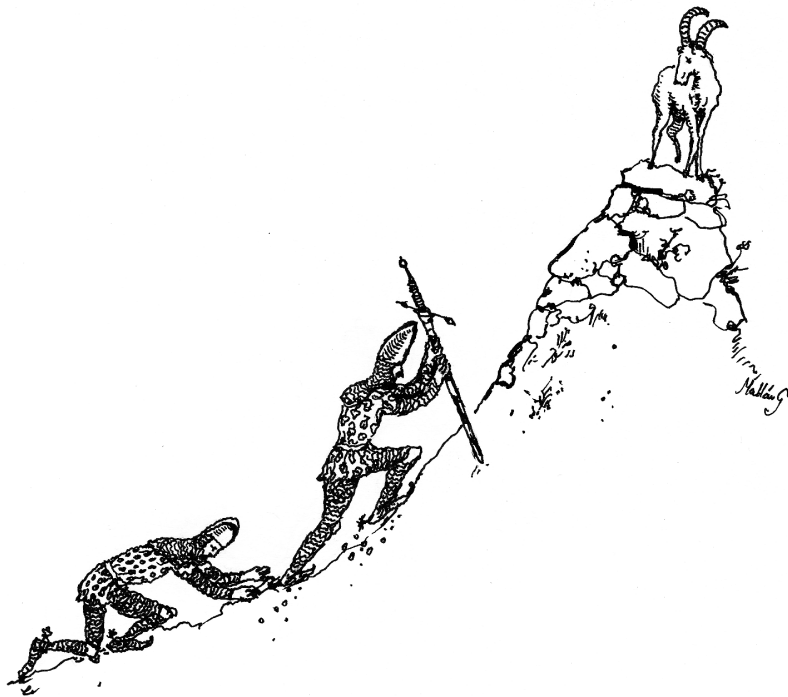
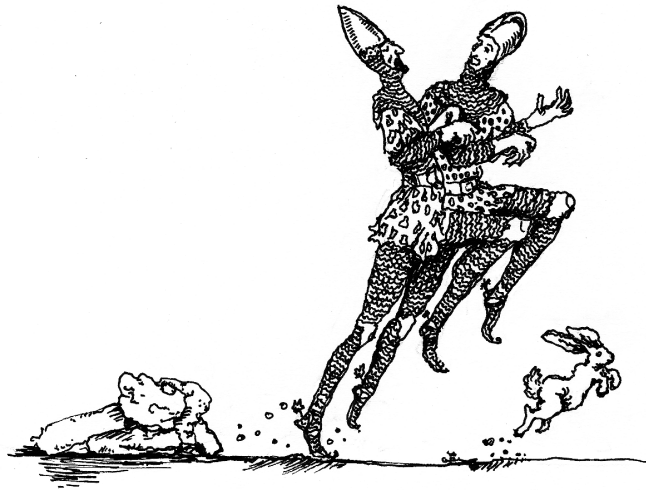
Hegyre fel!

„Goblin, hurcold fel s alá”

A lemenő nap vörösen izzó fénye már halványulni kezdett, hogy átadja helyét az éjszaka sötét árnyainak, amikor két vándor tűnt fel a színen. Sietősen – óránként hat mérföldes sebességgel – ereszkedtek lefelé a rögös hegyoldalon. A fiatalabb egy őz kecsességével szökölt egyik szikláról a másikra, míg idősebb társa, akinek öreg lába meg-megingott az arrafelé többnyire turisták által viselt nehéz páncéling súlya alatt, nagyokat fújtatva próbált vele lépést tartani.

Ahogy ilyenkor általában lenni szokott, a fiatalabb lovag törte meg a csendet.

– Ezt nevezem sebességnek! – kiáltotta. – Fölfelé nem voltunk ilyen gyorsak.

– Jó kis tempó, valóban – ismerte el nagyot nyögve az idősebb. – Fölfelé kaptatva csak három mérfölddel haladtunk.

– És a sík vidéken? – érdeklődött a fiatalabb, akinek az efféle adatokhoz vajmi kevés érzéke volt, ezért inkább idősebb társára hagyatkozott.

– Ott óránként négy mérföldet tettünk meg – felelte amaz fáradtan. – Egy unciával sem többet – tette hozzá (az élemedett korral erősödik a metaforák iránti vonzalom) – és egy árva pennyvel sem kevesebbet.

– Délután három órakor indultunk el a fogadóból – jegyezte meg tűnődve a fiatalabb. – Kötve hiszem, hogy visszaérünk vacsoraidőre. Nem lepődnék meg, ha a gazda megtagadná tőlünk az ételt.

– Nem fog megdicsérni bennünket, de rá is szolgálunk a dorgálásra – szögezte le komolyan az öreg lovag.

– Még szép, hogy elismerjük! – felelte nevetve a fiatalabb. – És szinte látom, mit mutat majd, amikor a vacsoránkat kérjük: fügét...

– Megkapjuk majd a magunkét – sóhajtotta az öreg, aki életében egyetlen viccet sem hallott, és kissé kényelmetlenül érezte magát társa nyeglesége miatt. – Kilenc óra lesz, mire visszaérünk a fogadóba – tette hozzá halkán. – Sok-sok mérfölddel a lábunkban...

– Mennyivel? – kérdezte az örökké tudásra vágyó ifjú, de az öreg csak hallgatott. Egy percig nézett maga elé tűnődve, majd megkérdezte:

– Mikor értünk fel a csúcsra? Nem percre pontosan kérdem, elég, ha fél óra pontossággal megmondod – tette hozzá

gyorsan, mert a fiatalember arcáról tiltakozást vélt kiolvasni.
– Ez minden, amit anyád fiától most meg akarok tudni. Ha válaszolsz, én is elárulom neked, mekkora utat tettünk meg három és kilenc óra között, de el ám, még hozzá hüvelykre pontosan!

A fiatalember felnyögött; arcvonásai görcsösen összerándultak, férfias homlokán mély ráncok kergették egymást. Mindenki láthatta, micsoda gyötrelmek árán próbál kikeveredni a számtani örvényből, amelybe az öreg kérdése taszította.

